

Потапенко О.Н. Совершенствование речи детей средствами логопедического самомассажа.

В статье исследуется проблема совершенствования речи детей средствами логопедического самомассажа. Представлен самомассаж, как часть комплексной медико-психолого-педагогической работы, направленной на коррекцию различных речевых нарушений.

Отмечено положительное влияние самомассажа для коррекции речи детей и его воздействие на организм в целом. В статье представлены основные цели с которыми применяется логопедический самомассаж, а также основные приемы выполнения данного массажа и области, где он выполняется. Отмечено, различные показания и противопоказания к выполнению самомассажа. Указано, на какие артикуляционные и лицевые мышцы, тонус тела и объем выполняемых упражнений, должен обратить особое внимание логопед при выполнении тех или иных приемов. Кроме того, в статье рассмотрены требования к гигиене детей, которых должен придерживаться логопед, при выполнении логопедического самомассажа. Подробно описаны основные положения тела, в которых должен находиться ребенок во время самомассажа. В статье представлена процедура проведения и количество сеансов логопедического самомассажа. Кроме того, в статье представлены процедуру проведения самомассажа с помощью соответствующих мячей для расслабления или стимулирования мышц детей.

Ключевые слова: логопедический самомассаж, приемы самомассажа, логопедическая работа, противопоказания и показания к выполнению самомассажа.

Potapenko O.M. Improving the speech of speech therapy by way of self-massage.

In the article the problem of improving means of the speech therapy, of self-massage. Presented by self-massage as part of a comprehensive medical, psychological and educational work aimed at correcting various speech disorders. The positive impact of self-massage is indicated for the correction of children's speech and its impression on the body in general. The article demonstrates the main objectives which applies logopaedic self-massage, and basic techniques of massage and which area of the body where it is performed. Indicated various indications and contraindications to perform self-massage. Specified, which Articulation and facial muscles, tone the body and volume of the exercises, should pay particular attention to a speech therapist in the performance of certain techniques. In summation, the article examines which demands personal hygiene and hygiene of children must comply speech therapy, speech therapist when performing self-massage. Depicted in detail the basic posture in which the child must be in the self-massage. The article demonstrates the procedure for speech therapy sessions and the number of self-massage.

Key words: logopaedic self-massage, self-massage techniques, logopedic work, contra-indications to perform a self-massage.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.04. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Шеремет М.К

УДК 378.124

Приходько Т.П.

ГОТОВНІСТЬ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДОПОМІЖНОЇ ШКОЛИ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто основні аспекти проблеми професійно-трудової соціалізації старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку. Зроблено аналіз наукових праць та досліджень, психологічної та науково-педагогічної літератури з питань формування професійної спрямованості, професійно значущих інтересів і здібностей старшокласників допоміжної школи у процесі їх професійного самовизначення. Проаналізовано етапи профорієнтаційної роботи зі школярами різного віку згідно з Положенням про професійну орієнтацію молоді. Розглянуто основні аспекти проблеми професійного вибору учнів допоміжної школи, досліджено особливості організації та професійної діяльності старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку. Досліджено особливості організації та професійної діяльності старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку. Розкрито динаміку професійного визначення учнів спеціальних шкіл в різні вікові періоди під дією цілеспрямованого педагогічного впливу. Висвітлено основні підходи до профорієнтації та професійного виховання молоді з вадами розумового розвитку. Охарактеризовано компоненти профорієнтаційної роботи та тенденції їх розвитку під час роботи з учнями старших класів допоміжної школи. Визначено головні завдання психологічного супроводу професійного становлення як основного компоненту соціалізації старшокласників допоміжної школи.

Ключові слова: діагностика, профорієнтація, професійне виховання, готовність до вибору професії, соціалізація, допоміжна школа.

Проблема професійно-трудової соціалізації старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку набула особливої гостроти, оскільки в сучасних соціально-економічних умовах відсутність у випускника допоміжної школи професійної підготовки або неадекватність її рівня потребам ринку праці

зменшує його шанси на працевлаштування і, як наслідок, на активне соціальне життя, формування його соціального досвіду, становлення і розвиток як цілісної особистості – успішну соціалізацію (В. Бобринюк, В. Бондар, Г. Дульнев, А. Корнієнко, В. Синьов, К. Турчинська, О. Хохліна, А. Шевцов та ін.) [3, 4, 6, 10].

У психологічній літературі проблема професійного становлення особистості, її професійно-трудова соціалізація розглядалася Ф.Парсонсом (1908). На його думку, кожній професії відповідає окремий набір психологічних та фізичних якостей, проте успішність професійної діяльності та задоволення професією залежить від ступеня відповідності індивідуальних якостей та вимог професії [1]. Ця відповідність є готовністю до професійної діяльності.

Реформування системи освіти в Україні, що спрямоване на відтворення інтелектуального потенціалу української нації, виходу вітчизняної науки на рівень світових стандартів, є одним із основних завдань у період національного і духовного відродження суспільства. Концепція оновлення освіти ставить перед її середньою ланкою завдання щодо орієнтації на широку диференціацію, варіативність, багатопрофільність, інтеграцію загальної та допрофесійної освіти.

У зв'язку з розбудовою демократичних відносин в Україні, орієнтацією на входження у європейський освітній простір, а також об'єктивною потребою у якісній підготовці майбутніх працівників, значно підвищилось значення свідомого вибору професії старшокласниками. Хоча практика показує, що сьогодні існує низка труднощів, і головними з них є: недостатність інформації для учнів спеціальних шкіл про її специфічні особливості, відсутність у них чіткого уявлення про необхідні особистісні якості як майбутнього абітурієнта, що значно ускладнює прийняття рішення учнем обрати професійну діяльність [2, с. 53].

Проблема професійної орієнтації і професійного вибору учнівською молоддю актуалізується ще й тому, що найбільш важкий період за психологічними і фізіологічними параметрами у процесі становлення особистості молоді людини припадає на період його інтенсивного професійного самовизначення. Окреслені аспекти докладно розглядаються у працях К. Абульханової-Славської, Л. Божовича, І. Булах, С. Гріншпун, Є. Клімова, Н. Левітова, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна та ін. Психологічним складовим профорієнтації на педагогічні професії, зокрема, питанням формування професійної спрямованості, професійно значущих інтересів і здібностей присвячені дослідження Р. Вайноли, С. Крягжде, В. Моргуна, М. Фіцули та ін. Шляхи спільної роботи вищого навчального закладу та спеціальної школи з підготовки школярів до свідомого вибору професії аналізуються у наукових працях Л. Вовк, Н. Побірченко, Н. Пряжникова, В. Романенко, Н. Кнорр, та ін. Багатоаспектною є й діяльність учених у сфері дослідження проблем розумово відсталих дітей. Так, питаннями розвитку розумово відсталих дітей займалися І.П. Єременко, Н.Г. Морозова, В.Г. Петрова, С.Я. Рубінштейн, Ж.І. Шиф та ін.

Б.І. Пінський вивчав вплив мотивів діяльності на виконання трудових завдань учнями спеціальної школи, а формування їхніх особистісних якостей у процесі трудового навчання досліджував Г.М. Дульнев.

З метою наукового обґрунтування методів корекційно-виховної роботи з дітьми-олігофренами їх клініко-педагогічну класифікацію розробила М.С. Певзнер. Особливості розвитку особистості розумово відсталого дитини вивчали А.Д. Виноградова та Н.Л. Коломінський.

Проте необхідно зазначити, що в останні роки проблемі професійної орієнтації учнів спеціальних шкіл, на жаль, не приділялося достатньої уваги.

Метою статті є готовності до вибору професії та професійної діяльності старшокласників допоміжної школи.

Виклад основного матеріалу. Професійна орієнтація є одним із найбільш важливих напрямів роботи старшокласників спеціальних шкіл, який передбачає оволодіння ними певних професійних навичок, виходячи з власних функціональних можливостей та інтересів.

У Положенні про професійну орієнтацію молоді, яка навчається, визначено такі етапи профорієнтаційної роботи зі школярами різного віку:

а) початковий (пропедевтичний) етап. Метою його є ознайомлення дітей у процесі навчальної, позакласної та позашкільної роботи з найпоширенішими професіями, виховання позитивного ставлення до різних видів трудової та професійної діяльності, інтересу до пізнання своєї особистості, формування початкових загальнотрудових умінь і навичок, здатності до взаємодії з іншими особами в процесі діяльності. Результатом цієї роботи має бути сформоване у молодших школярів ставлення до себе, суспільства і професійної діяльності;

б) пізнавально-пошуковий (5-7 класи) етап. Передбачає формування ціннісних орієнтацій, мотивації самопізнання, установки на власну активність у професійному самовизначенні та оволодінні професійною діяльністю, а також систематичне ознайомлення з професіями у навчально-виховному процесі. Не менш важливими є формування умінь самооцінки, самоаналізу з метою усвідомлення власної професійної спрямованості, консультування щодо вибору профілю подальшої освіти, форм трудової підготовки. Оптимальним результатом є вибір напряму (профілю) навчання, продовження освіти у 8-9 класах;

в) базовий (визначальний) (8-9, 8-12 класи) етап. Робота на цьому етапі полягає у вивченні наукових основ вибору професії, її класифікаційних ознак, вимог професій до людини, основних професійно важливих якостей, правил вибору професії. Старшокласники мають оволодіти методиками самопізнання, самооцінки, розвивати індивідуальні професійно важливі якості, формувати вміння зіставляти необхідні для здобуття конкретної професії вимоги з власними можливостями та кон'юнктурою ринку праці. Завданням школи є створення умов для випробування можливостей учнів у різних видах трудової діяльності (консультації щодо вибору професії та навчального закладу, професійний відбір).

Про досягнення очікуваних результатів свідчать сформованість особистісно значущого сенсу вибору професії, певної професійної спрямованості, професійне самовизначення учнів, їх готовність до зміни професійної спрямованості, переорієнтації на суміжні професії, на інші види діяльності відповідно до своїх індивідуальних особливостей та результатів профвідбору.

Профорієнтаційну роботу в школі здійснюють учителі всіх навчальних предметів, класні керівники, інші педагогічні працівники, фахівці різних галузей виробництва.

У навчальних програмах з предметів природничо-математичного циклу закладено можливості розкриття природничих основ праці, формування практичних навичок. На уроках трудового навчання учні на політехнічній основі оволодівають системою техніко-технологічних та економічних знань, набувають умінь і навичок самостійної роботи з різними матеріалами, використовуючи з практичною метою інструменти, пристосування і прилади, в них формується сумлінне ставлення до процесу праці та її результатів. Усі ці якості мають безпосереднє значення для подальшої професійної орієнтації.

Важливу роль у професійній орієнтації школярів відіграють факультативні курси. Багато їх орієнтує старшокласників на конкретну професію і дає їм певний обсяг знань, умінь і навичок з цієї професії.

Провідна роль у цій роботі належить класному керівникові. Він упродовж тривалого часу спостерігає за учнями свого класу, вивчає їх індивідуальні особливості, інтереси, здібності й нахили, контактує з батьками, знає виховний потенціал кожної сім'ї, що дає йому змогу організувати профорієнтаційну роботу на належному рівні.

Аналогічні консультації слід надавати і батькам учнів, щоб вони серйозніше підходили до обрання майбутньої професії дітьми, допомагали їм у цьому.

Статтю 1 Закону України „Про реабілітацію інвалідів в Україні” професійна орієнтація визначена як науково обґрунтована система форм, методів, засобів впливу на особу для сприяння її професійному самовизначенню на основі врахування стану здоров'я, освітнього і професійно-кваліфікаційного рівнів, інтересів, здібностей, індивідуальних, психофізіологічних особливостей та потреб галузей економіки.

Своєрідність інтелектуального і фізичного розвитку дітей із розумовою відсталістю не дає змоги порушувати питання про вільний вибір ними професії. Спеціальні школи мають ретельно здійснювати

відбір доступних для учнів спеціальностей.

На думку відомого дослідника проблем профорієнтації та професійного виховання молоді Н.Н. Захарова, профорієнтація власне здійснюється у два етапи: перший – підготовка до вибору професії (визначення завдань, складання плану професійного виховання, визначення засобів, вивчення особистості учня, проведення експериментів, виявлення професійних намірів учня, попереднє ознайомлення з професіями), другий – вибір професії (пробудження професійних інтересів, профінформація, глибоке ознайомлення з професіями, виробництвом, навчальними закладами, прищеплення любові до техніки, до людей праці, профконсультація, професійне визначення). Потім здійснюється профвідбір, уточнення профілю професії (доорієнтація) у ході професійної підготовки в спеціальній школі і, нарешті, в процесі діяльності настає адаптація (або переорієнтація) [7, с. 65-70]. Проведена діяльність дає можливість розкрити динаміку професійного визначення учнів спеціальних шкіл в різні вікові періоди під дією цілеспрямованого педагогічного впливу. Тільки при проведенні всього цього комплексу виховних впливів на учнів можна вважати роботу з формування професійного визначення, яку проводить спеціальний заклад, правильною і науково обґрунтованою.

Завдання профорієнтації полягає в ознайомленні учнів з професіями та правилами їх вибору, вихованні спрямованості на самопізнання як основу професійного самовизначення; формування вміння зіставляти свої здібності з вимогами щодо набуття конкретної професії, скласти на цій основі реальний план оволодіння професією, а також забезпечення розвитку професійно важливих якостей особистості.

Компонентами профорієнтаційної роботи є професійна інформація, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Готовність до вибору професії – це, по-перше, внутрішня усвідомленість самого факту вибору і визначеність професійних інтересів, по-друге, обізнаність учня про свої здібності і про те, які фізичні та психологічні вимоги висуває професія до людини.

Терміни «схильності», «інтереси», «професійна спрямованість» слід розглядати у взаємозв'язку з іншими властивостями особистості учнів і особливостями їх психофізичного розвитку. Своєрідність інтелектуального і фізичного розвитку дітей з розумовою відсталістю не дозволяє ставити питання про вільний вибір професії самим учнем, як це робиться в масовій школі. Сфера можливого застосування праці розумово відсталих носить відносно обмежений характер. Однак це не означає, що допоміжна школа не може виконати основного соціального завдання – підготувати учнів до самостійного вибору діяльності. Зміст професійного навчання розумово відсталих учнів має відповідати їх схильностям і можливостям [5, с. 47].

Далеко не всі випускники допоміжної школи працюють за отриманою в школі професією, оскільки часто виявляється невідповідність між рівнем профпідготовки учнів та вимогами сучасного ринку праці. Частина випускників допоміжної школи не витримує ритму і темпу роботи, не може увійти в колектив, знайти в ньому своє місце.

Учні допоміжних шкіл опановують багатьма спеціальностями. Так, наприклад, вони під керівництвом школи обирають професію столяра, швачки, кухаря, будівельника. Разом з тим їм явно недоступні професії, що висувають підвищені вимоги до інтелекту та комунікативної діяльності. Їм не можна працювати там, де підвищені вимоги до техніки безпеки. Виключаються також професії, шкідливі для здоров'я, що перевищують їх фізичні можливості, і посилюючи наявні захворювання.

Як відомо, для розумово відсталих школярів характерна знижена працездатність, швидка стомлюваність, слабкість вольових зусиль, відсутність уміння долати труднощі і правильно використовувати свої фізичні ресурси. Особливо різкі коливання працездатності спостерігаються у дітей-травматиків і у дітей з поточним захворюванням центральної нервової системи. У розумово відсталих школярів зустрічаються такі супутні дефекти, як зниження слуху, зору, парези і т.д.

При здійсненні профвідбору та професійної підготовки розумово відсталих учнів слід враховувати не тільки їхній фізичний стан, а й особливості психічного розвитку (пам'ять, увага, мова, мислення, емоційно-вольова сфера і т. д.). У цілому у розумово відсталих відзначається якісне зниження рівня розвитку психіки в порівнянні з нормальним розвитком їх однолітків.

Своєрідність психічного розвитку обумовлено особливостями вищої нервової діяльності. У розумово відсталих дітей відзначається порушення основних властивостей нервових процесів – сили, рухливості та врівноваженості, умовні зв'язки формуються повільно, вони неміцні, мляві, порушена взаємодія першої та другої сигнальних систем.

У міру розвитку та навчання у старшокласників допоміжної школи дефекти психофізичного розвитку піддаються корекції і певній компенсації. Консультант повинен ретельно вивчити схильності розумово відсталого школяра, його прагнення до певного вибору діяльності і формувати відповідну професійну готовність з урахуванням об'єктивних можливостей включення випускників у професійну діяльність.

Дослідження М.С. Певзнер та В.І. Лубовського свідчать про те, що учні допоміжної школи найбільш успішно опановують загальнопрактичними і трудовими навичками на 7-8 роках навчання.

Уявлення про обрану на даний час професію, як правило, має практичну спрямованість, що пов'язано з характером трудового навчання в школі і з уже набутими трудовими навичками і вміннями. Однак при цьому розумово відсталі школярі віддають явну перевагу таким недоступним для них спеціальностями, як шофер, лікар і т. д. Поступово вони починають віддавати перевагу доступним для них виробничим професіям (швачка, вишивальниця, столяр, слюсар, палітурник, робітник зеленого господарства тощо).

Багатьом учням допоміжної школи старших класів властиві впевненість і цілеспрямованість у доступній їм сфері конкретно-практичної діяльності. Старшокласники допоміжної школи адекватно переживають свої успіхи і невдачі, виявляють наполегливість у досягненні конкретної мети.

Дослідження К.М. Турчинської свідчать про те, що рівень професійної стійкості випускників спеціальних шкіл значно нижчий рівня професійної стійкості випускників професійних училищ. Поряд з частою зміною професії спостерігається й систематична зміна місця роботи [10, с. 24].

З метою підвищення професійної стійкості випускників спеціальної школи необхідно, по-перше, покращити виховну роботу з ними на виробництві і, по-друге, удосконалити профорієнтаційну роботу у такій школі.

Під професійною готовністю розуміється спрямованість особистості на розвиток якостей, необхідних для успішної діяльності в обраній сфері. Формування професійної спрямованості передбачає розвиток відповідних інтересів. Відомо, що інтерес спонукає особистість до активної діяльності. Інтерес сприяє підвищенню якості засвоєння знань і стимулює працездатність.

Випускники спеціальної школи, як правило, не досягають такого рівня самопізнання, який давав би їм змогу самостійно об'єктивно оцінити свої нахили і можливості. Тому правильному визначенню професійних можливостей старшокласників спеціальної школи мають сприяти спеціальні психолого-медико-педагогічні обстеження та кваліфіковані консультації.

Одне з головних завдань психологічного супроводу професійного становлення розумово відсталого учня полягає не лише в наданні йому вчасної допомоги, але й у його підготовці до самостійного подолання труднощів цього процесу в майбутньому. Щоб вибір професії був справді свідомим і вільним, необхідно забезпечити:

- інформованість про світ професій;
- знання своїх особистих якостей;
- уміння співставляти особисті якості із вимогами, які висувають професія і спеціальність.

Сучасна молодь з вадами розумового розвитку не володіє компетенцією свідомого вільного вибору професії. Така невідповідність призводить до того, що молодь звужує діапазон вибору професії, замінюючи цю можливість копіюванням поведінки людей, піддаючись впливу випадкових порад. Безвідповідальні і нічим не обґрунтовані рішення здатні призвести до того, що впродовж усього життя людина буде незадоволена своїм випадковим вибором. Це криє в собі небезпечні наслідки: від почуття неповноцінності чи безвідповідальності за результати власної праці до скерованості на асоціальну поведінку.

Процес професійно-трудова соціалізації ставить перед розумово відсталою особистістю

різноманітні проблеми та завдання, які він не в змозі вирішити самотійно. Орієнтуючись на класифікацію М. Полянського [1, с. 69], визначимо основні проблеми: визначення професійно-освітнього шляху; оволодіння базовим процесом діяльності; налагодження міжособистісних стосунків (відношення до себе, особистісний статус, стосунки з друзями, стосунки в мікрогрупі, ставлення до суспільства, проблеми права, дисципліни, конфлікти, агресивна та віктимна поведінка та ін.); охорона життя та здоров'я; оволодіння додатковими процесами діяльності (досуг, культура вільного часу). Спостереження та індивідуальні бесіди показали, що старшокласники з порушеннями інтелектуального розвитку не завжди спроможні самотійно вирішувати ці труднощі. На власний погляд, для того, щоб старшокласник допоміжної школи отримав якісну професійну освіту, навчальний заклад повинен стати середовищем розвитку, корекції та реабілітації особистості. Для цього необхідне створення системи психолого-педагогічного забезпечення професійно-трудої соціалізації розумово відсталих учнів. Це положення є предметом нашого подальшого дослідження, крім того планується конкретизація функцій кожної складової системи психолого-педагогічного забезпечення професійно-трудої соціалізації старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку.

Висновки. Проблеми професійної орієнтації та професійного виховання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку є актуальними в роботі педагогічних працівників допоміжних шкіл. Методи діагностики професійного вибору розширює потенційні можливості вирішення проблем професійного визначення дітей з розумовою відсталістю. Ефективність використання цього методу залежить від фундаментальної підготовки фахівця, а саме: знань особливостей розвитку цієї категорії дітей; основ психолого-педагогічної корекції; про робочі професії і вимоги, які висуваються до майбутнього спеціаліста; форми і методи роботи з батьками тощо.

Використана література:

1. **Аленкіна О.А., Чернікова Т.В.** Професійно-трудова соціалізація молоді з обмеженими можливостями здоров'я: учебно-методическое пособие / О.А. Аленкіна, Т.В. Чернікова. – М.: Глобус, 2009. – 152 с.
2. **Андрущенко В.** Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття/ Андрущенко В.П. Роздуми про освіту. В.П. Андрущенко. – К: Знання України, 2008. – С. 819.
3. **Бобринюк В.А.** Професійне консультування як необхідна складова готовності старших учнів до професійного самовизначення / В.А. Бобринюк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя. – 2010.- Вип.11 (64).
4. **Бондар В.І.** Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці. / В.І. Бондар. – К.: Наш час, 2005. – 176 с.
5. **Власова Т.А.** О детях с отклонениями в развитии / Т.А. Власова, М.С.Певзнер. – М.: Просвещение, 1973. – 175 с.
6. **Дульнев Г.М.** Основы трудового обучения во вспомогательной школе / Г.М. Дульнев. – М.: Педагогика, 1969. – 216 с.
7. **Захаров Н.Н.** Профессиональная ориентация школьников / Н.Н. Захаров, В.Ю. Симоненко. – М.: Просвещение, 1989. – 192 с.
8. **Сухарева Л.М.** Професійна орієнтація молоді: медичний і психофізичний аспекти / Л.М. Сухарева, К.Е. Павлович, І.К. Рапопорт //Гігієна і санітарія. – 2000. - №1. – 136 с.
9. **Товстоган В.В.** Визначення професійно важливих якостей в учнів допоміжної школи / В.В. Товстоган // Дефектологія. – 2007. – №1. – С. 19-24.
10. **Турчинская К.М.** Профорентация во вспомогательной школе / К.М. Турчинская. – К., 1976. – 85 с.

References

1. **Alenkina O.A., Chernikova T.V.** Professional'no-trudovaja socializacija molodëzhi s ogranichennymi vozmozhnostjami zdorov'ja: uchebno-metodicheskoe posobie / O.A. Alenkina, T.V. Chernikova. – M.: Globus, 2009. – 152 s.
2. **Andrushchenko V.** Natsionaln the doctrine a rozvitka of an osvita of Ukraini XXI stolittya/Andrushchenko V.P. Rozdumi about an osvita. V. P. Andrushchenko. – K: Znannya Ukraini, 2008. – 819 s.
3. **Bobrinjuk V.A.** Profesijne konsul'tuvannja jak neobhidna skladova gotovnosti starshih uchniv do profesijnogo samoviznachennja / V.A. Bobrinjuk // Pedagogika formuvannja tvorchoї osobistosti u vishnij i zagal'noosvitnij shkolah: zb. nauk. pr. – Zaporizhzhja. – 2010.- Vip.11 (64).
4. **Bondar V.I.** Problemi korekcijnogo navchannja u special'nij pedagogici. / V.I. Bondar. – K.: Nash chas, 2005. – 176 s.
5. **Vlasova T.A.** O detjah s otklonenijami v razvitii / T.A. Vlasova, M.S.Pevzner. – M.: Prosveshhenie, 1973. – 175 s.
6. **Dul'nev G.M.** Osnovy trudovogo obuchenija vo vspomogatel'noj shkole / G.M. Dul'nev. – M.: Pedagogika, 1969. – 216 s.
7. **Zaharov N.N.** Professional'naja orientacija shkol'nikov / N.N. Zaharov, V.Ju. Simonenko. – M.: Prosveshhenie, 1989. – 192 s.
8. **Suhareva L.M.** Profesijna orientacija molodi: medichnij i psihofizichnij aspekti /L.M. Suhareva, K.E. Pavlovich, I.K. Rapoport //Gigiena i sanitarija. – 2000. - №1. – 136 s.
9. **Tovstogan V.V.** Viznachennja profesijno vazhlih jakostej v uchniv dopomizhnoї shkoli / V.V. Tovstogan // Defektologija. – 2007. – №1. – S. 19-24.

10. Turchinskaja K.M. Proforientacija vo vspomogatel'noj shkole / K.M. Turchinskaja. – K., 1976. – 85 s.

Приходько Т.П. Готовность к выбору профессии и профессиональной деятельности старшеклассников специальной школы как компонент профессионально-трудовой социализации

В статье рассмотрены основные аспекты проблемы профессионально-трудовой социализации старшеклассников с нарушениями интеллектуального развития. Сделан анализ научных работ и исследований, психологической и научно-педагогической литературы по вопросам формирования профессиональной направленности, профессионально важных интересов и способностей старшеклассников вспомогательной школы в процессе их профессионального самоопределения. Проанализированы этапы профориентационной работы со школьниками разного возраста в соответствии с Положением о профессиональной ориентации молодежи. Рассмотрены основные аспекты проблемы профессионального выбора учащихся вспомогательной школы, исследованы особенности организации и профессиональной деятельности старшеклассников с нарушениями интеллектуального развития. Исследованы особенности организации и профессиональной деятельности старшеклассников с нарушениями интеллектуального развития. Раскрыто динамику профессионального определения учащихся специальных школ в различные возрастные периоды под действием целенаправленного педагогического воздействия. Освещены основные подходы к профориентации и профессионального воспитания молодежи с недостатками умственного развития. Охарактеризованы компоненты профориентационной работы и тенденции их развития во время работы с учащимся старших классов вспомогательной школы. Определены главные задачи психологического сопровождения профессионального становления в качестве основного компонента социализации старшеклассников вспомогательной школы.

Ключевые слова: профессиональное консультирование, профориентация, профессиональное воспитание, готовность к профессиональному самоопределению, вспомогательная школа.

Prikhodko T. P. Readiness for choosing the profession and the professional activities of senior pupils of a special school as a component of professional and labor socialization

The main aspects of vocational socialization of high school students with intellectual disabilities are examined in the article. Scientific psychological and pedagogical reseaches and studies on professional determination, professional interests and abilities of special high school students significant for their professional determination are analysed. Stages of vocational activities with students of all ages are defined and characterised according to the Regulations on professional guidance of youth. The main aspects of the professional determination of special high school students are observed, the peculiarities of organization and professional activities of high school students with intellectual disabilities are researched. The features of career guidance and the professional activity of high school students with intellectual disabilities were explored. The dynamics of the professional determination of different age students with special needs under focused pedagogical impact is revealed. The basic approach to career guidance and professional education of young people with intellectual disabilities is highlighted. The components of career guidance and their development trends of work with special high school students are characterized. The main tasks of psychological support of professional development as the basic component of socialization of special high school students are identified.

Key words: professional counseling, career guidance, professional education, readiness for professional self-determination, auxiliary school.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Гладуш В.А.

УДК: 376.36

Савінова Н.В.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОРЕКЦІЙНІЙ ОСВІТІ

Автор представляє аналіз сучасних психологічних і педагогічних досліджень про доцільність та ефективність використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі спеціальних шкіл, підкреслюючи корекційні можливості багатьох освітніх програм різних рівнів складності для надання диференційованої допомоги дітям із порушеннями психофізичного розвитку. Автор підкреслює необхідність використання комп'ютера як нового засобу навчання, визначення його місця і ролі в різних класах, на індивідуальних заняттях на всіх етапах шкільного навчання дітей з обмеженими освітніми можливостями.

У статті зазначається, що використання інформаційних та комунікаційних технологій у роботі корекційного педагога допомагає різнобічно вирішувати проблему: здійснювати диференційований підхід; генерувати позитивну мотивацію; оптимізувати індивідуальний процес навчання; створювати надійну систему моніторингу корекційного впливу; підвищувати кваліфікацію та удосконалювати професійні навички корекційного педагога.

Ключові слова: інформаційні комп'ютерні технології, засоби навчання, діти з порушеннями психофізичного розвитку,